

Učebné osnovy

Názov predmetu	Výtvarná výchova
Časový rozsah výučby i-ŠVP	1 hodina týždenne / 33 hod. ročne
Ročník	šiesty
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský

Učebné osnovy boli vypracované v súlade so vzdelávacím štandardom i-ŠVP pre príslušný vyučovací predmet

<http://www.minedu.sk/data/att/7506.pdf>

1. Charakteristiku predmetu, jeho význam v obsahu vzdelávania

Výtvarná výchova v 6. ročníku nadväzuje na výtvarnú výchovu v primárnom vzdelávaní. Naďalej vychádza z autentických skúseností žiaka získaných výtvarnou činnosťou – z intenzívnych zážitkov dobrodružstva tvorby a sebavyjadrovania sa. Rozvíja osobnosť žiaka v úplnosti jej cítenia, vnímania, intuície, fantázie i analytického myslenia – vedomých i nevedomých duševných aktivít. Vzhľadom na psychický vývin zodpovedajúci veku, ustupuje spontánny prístup k vyjadrovaniu seba samého a vyjadrovaniu vonkajších podnetov. Väčšina žiakov v tomto období stráca svoju prirodzenú výrazovosť. VV sa musí podieľať na tejto transformácii. Uskutočňuje sa to:

- dôrazom na objaviteľský prístup k technikám, vyjadrovacím prostriedkom a médiám,
- nahradením nedostatku formálnych zručností pri vyjadrovaní reality, postupmi ktoré takéto zručnosti nevyžadujú,
- väčším dôrazom na myslenie žiaka, na príčinné súvislosti, vzťahy medzi javmi a poznávaciu funkciu umenia i vlastného vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami.

Ťažisko sebavyjadrovania sa, oproti primárnemu vzdelávaniu, prenáša na iné oblasti aktivity. Do vyučovania sú zaraďované prostriedky a činnosti, ktoré rozširujú možnosti poznávacieho procesu žiaka a dovoľujú mu naplniť jeho prirodzené ambície po vizuálnom vyjadrení skutočnosti, po poznávaní formálnej i obsahovej štruktúry sveta, po presnejšom zobrazení pozorovaných vzťahov, po vyššej technickej dokonalosti prejavu, po pluralite spôsobov vytvárania. Zapája sa koncepčné a konštrukčné myslenie, ktoré je uvádzané do vzťahu s myslením estetickým. Detskú spontánnosť má postupne nahrádzať jej dospelý ekvivalent – duchovná otvorenosť a sviežosť, spojená s pribúdaním vedomej tvorivej operatívosti. Žiak reaguje na stále komplexnejšie podnety, reflektuje podnety prírodné, civilizačné i kultúrne. Zvyšujú sa jeho technické schopnosti. Preto vo výtvarnej výchove potrebuje objaviť oblasť nových možností, zodpovedajúcich svojmu vývinu.

Vyučovanie VYV je programovaný a riadený proces v ktorom ale učiteľ iniciuje, rešpektuje a podporuje nápady a individuálne riešenia žiaka.

Východiskami tohto procesu sú:

1. činnosti žiakov, ktoré vychádzajú z myšlienkových, formálnych a technických procesov výtvarných a vizuálnych umení. Sú založené na súčasnom stave poznania vizuálnej kultúry;

2. témy/námety/obsahy zobrazovania, ktoré majú svoj dôležitý antropologický a kultúrny charakter;

VYV predstavuje v rámci obsahu vyučovania jedinečnú možnosť tematizovať základné antropologické koncepty:

- a) koncepty časopriestoru (čas, priestor, pohyb, mierka, hĺbka, výška, šírka ...),
- b) kultúrne archetypy vyjadrovania prírody (živly, prírodné polarity...),
- c) kategórie estetického prežívania (krása, škaredosť, neurčitosť, drsnosť, jemnosť ...),
- d) kategórie uvedomovania si osobnej a kultúrnej identity (ja, iný, cudzinec, priateľ, postihnutý ...; kultúrne rozdielnosti vo vizuálnom vyjadrovaní sveta),
- e) kategórie afektivity (radosť, bolesť, smútok, náladu ...).

Témy ponímame z hľadiska:

- a) osobnosti a veku žiaka,
- b) edukačných cieľov,
- c) kultúrno-spoločenskej reality.

Žiak spracováva (mentálne i formálne) symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantazijné koncepty, alebo sa odvolávajú na javovú stránku sveta. Na rozdiel od iných predmetov, ktoré sa zaoberajú niektorými z týchto tém, VYV angažuje osobnosť žiaka v inom zmysle: neučí sa o nich, ale vyjadruje ich, hľadá svoj spôsob ich vyjadrenia. To kladie vyššie nároky na senzomotorické a afektívne ciele predmetu a tým dopĺňa predmety v ktorých prevažuje cieľ kognitívny.

3. v reflexii diel výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, filmu a videa;

V nižšom sekundárnom vzdelávaní sa zvyšuje dôraz na poznávanie a veku primeraný rozbor diel vizuálnej kultúry – jednak kľúčových diel reprezentujúcich historické epochy a kultúry, jednak diel reprezentujúcich súčasné tendencie vizuálnych umení.

Osnovy VYV podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifík spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi. V rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania to predstavuje vedomé hľadanie formálnych a obsahových súvislostí s prírodovednými i humanitnými predmetmi a s inými druhmi umenia.

Časová dotácia na tento predmet je 1 vyučovacia hodina týždenne. Predmet sa vyučuje v rámci vyučovacej hodiny v budove školy, pokiaľ nie je obsahom vyučovacej hodiny návšteva galérie, výstavy a pod. Pri používaní elektronických médií (metodické rady Podnety fotografie, Podnety filmu a videa a Elektronické médiá) je vhodné triedu deliť na 2 skupiny.

2. Rozvíjajúce ciele, predmetové spôsobilosti, vychádzajúce z kľúčových spôsobilostí

Ciele výtvarnej výchovy na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelávania sú:

Kognitívne ciele

Poznávať jazyk vizuálnych médií – jazykové prostriedky, základné kompozičné princípy, vybrané techniky a procesy vizuálnych médií. Rozumieť im a tak zvyšovať uvedomenosť reflexie vizuálnej kultúry. Poznávať a vedieť pomenovať pôsobenie (výraz) umeleckých diel, svoj zážitok z nich. Poznať vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre a niektoré štýlové obdobia a iné kultúry.

Cez vlastnú činnosť žiaka uvádzať k poznaniu a vedomej reflexii sveta vizuálnych znakov (multimédiá, reklama, výtvarné médiá, architektúra, dizajn), k vedomému používaniu zobrazovania a jeho kritickéj selekcii.

Senzomotorické ciele

Vedome rozvíjať tvorivosť. Umožniť žiakovi vývoj od detského, spontánneho spôsobu vyjadrovania k vyjadrovaniu cieľavedomému, s dôrazom na vlastný prístup, vlastný názor a vkus. Naďalej rozvíjať a kultivovať vnímanie, predstavivosť a fantáziu, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu, prekonávanie konvenčných schém a inovovanie naučených myšlienkových a zobrazovacích vzorcov. Prostredníctvom VV rozvíjať tvorivosť v jej základných, všeobecne uplatniteľných princípoch. Formovať a rozvíjať gramotnosť (zručnosti) žiaka v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami prostredníctvom vybraných médií, nástrojov a techník.

Socioafektívne ciele

Formovať kultúrne a postoje. Vychovávať žiaka smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov, názorov a hodnotových kritérií; cez zážitok aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel uvádzať ho do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícií, ale na úrovni aktuálneho vnímania problematiky vyjadrovania sveta umením.

Formovať celistvú osobnosť. Prístupovať k osobnosti žiaka v jej úplnosti – rozvíjať cítenie, vnímanie, intuíciu, fantáziu, analytické myslenie a poznávanie, a taktiež formovanie a aktívne používanie zručností – to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Osnovy VYV podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifík spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi. V rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania to predstavuje vedomé hľadanie formálnych a obsahových súvislostí s prírodovednými i humanitnými predmetmi a s inými druhmi umenia.

3. Obsah vzdelávania

TC, okruh, hod.	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierez. téma	Metódy a formy práce	Učebné zdroje
Výtvarný jazyk základné prvky výtvarného vyjadrovania (2 hod)	a) príbeh: pristávanie kozmickej lode (fázy približovania – výsek krajiny b) „lupa“: zväčšovanie vytipovaného detailu kompozície v niekoľkých fázach	približovanie a vzdďľovanie: zväčšovanie (zmenšovanie) časti (výseku) kompozície; farebná perspektíva, zaostrovanie; zmeny mierky	žiak má zvládnuť: a) rozvíjanie predstavivosti ovplyvnené pozorovaním b) uvedomovať si pôsobenie priestoru, jeho mierky voči človeku c) naučiť sa vyjadrovať vzdialenosť a blízkosť veľkosťou, tvarom, ostrosťou a farbou	TP	malba tempera pastel	následné ukážky: figúra v prostredí – výraz priestoru v závislosti od mierky (intímnosť, monumentálnosť stiesnenosť...); architektúra, obraz
Možnosti zobrazovania videného sveta (2 hod)	žiaci kreslia figúru podľa videnej skutočnosti – formou skice, schematickej (geometrizujúcej) kresby, linkou a valérom; niektoré fázy pohybu sa potom snažia nakresliť spamäti	kreslenie figúry podľa skutočnosti a spamäti zachytenie pohybu a farebnú modeláciu dôraz na proporcie a vystihnutie pohybu	žiak má: zvládnuť a) pochopenie a základný nácvik proporčného zobrazovania podľa skutočnosti b) uvedomenie si vzájomných pomerov zobrazovaných častí c) snaha vyjadriť statickým tvarom pohyb	TP OSR	kresba (ceruza, uhoľ, malba (tempera, suchý, voskový, olejový pastel) rudka) modelovanie z hliny (plastelíny) na kostre z drôtu (dreva)	ukážky: zobrazovanie ľudskej figúry v rôznych kultúrach, kresba figúry v dejinách umenia

<p>Podnety výtvarného umenia / médiá, štýly, procesy, techniky, techniky, témy (2 hod)</p>	<p>a) kinetický objekt dotykom b) svetelný objekt, svetelné umenie</p>	<p>kinetické /svetelné umenie</p>	<p>žiak má vedieť: navrhnuť a zrealizovať objekt z ľahkých materiálov, ktorý môže byť napr. zavesený v priestore (drôty, špagát) a reaguje na pohyb vzduchu, alebo je rozhýbaný dotykom</p>	<p>TP</p>	<p>objekt z rôznych materiálov (napr. kartón, papier, tenký plech, kombinácia papiera a špaglí, drôtu, špagátu...)</p>	<p>následné ukážky: kinetické umenie; porovnanie s futurizmom</p>
<p>Podnety výtvarného umenia / médiá, štýly, procesy, techniky, techniky, témy (2 hod)</p>	<p>nápaditým usporiadaním a obmieňaním geometrických plôch a plôšok, využívajúc zrakové klamy, vytvárať abstraktný obraz</p>	<p>optické klamy op-art</p>	<p>žiak má vedieť: pomocou väčšinou čiernobielych geometrických obrazcov, rastrov a vzájomne sa prekrývajúcich lineárnych a plošných útvarov dosiahnuť optický klam pohybu alebo nestability</p>	<p>MKV OSR TP</p>	<p>kresba ceruzkou</p>	<p>optické klamy - internet</p>
<p>Podnety výtvarného umenia (3 hod)</p>	<p>stredoveké a gotické umenie rytierske brnenie: uvedenie do doby; inšpirácia dizajnom brnenia, erbmi, šišakmi, zástavami ...</p>	<p>objavovanie nových možností vyjadrovania v historických postupoch a technikách</p>	<p>žiak má vedieť: nakresliť, vytvoriť dobové rytierske brnenie, erby, snaha imitovať materiál (maľbou, kolážou)</p>	<p>MKV TP</p>	<p>a) objekt – maska z kartónu, materiálová asambláž b) maľba erbu</p>	<p>rytierske turnaje, legendy ... ukážky: gotické brnenie, helmice, príklopy, drôtené košeľe, erby...; hrady</p>
<p>Podnety fotografie (2 hod)</p>	<p>žiaci si vytvoria „terén“ (modelovaním z plastelíny, kombináciou materiálov s rôznymi textúrami povrchov, kombináciou priehľadných, priesvitných a nepriehľadných materiálov...); do terénu môžu umiestniť jednoduchý</p>	<p>hmota, textúra, materiál a zmeny jeho fotogenického výrazu vplyvom svetla inscenovaná fotografia /kresba svetlom, zmeny osvetlenia – vplyv na plasticitu</p>	<p>žiak má vedieť: spracovanie a montáž obrazu v počítači</p>	<p>MKV TP OSR</p>	<p>rozvoj fantázie pri práci s materiálmi a textúrami</p>	<p>ukážky: dadaistické a surrealistické objekty, montáže a asambláže; inscenovaná fotografia; možnosti svetla a osvetlenia vo fotografii</p>

	<p>predmet (ceruzku, nožnice...); inscenáciu nasvecujú pod rôznym uhlom, rôznou intenzitou, priamym a rozptýleným svetlom, farebnými svetlami; situáciu urbanizmus /plán mesta, štruktúra zón, doprava, uzly, vzťah ku krajine, mesto a dedina /fantastické priestory zaznamenávajú fotoaparátmi; fotografie uložia v počítači</p>					
<p>Podnety filmu a videa (2 hod)</p>	<p>vzťah obrazu a zvuku vo filme hudba, hlas a slovo, strih</p>	<p>žiak si vyberie sekvencie z filmov a hudobné, zvukové/ruchové či slovné/narozprávané motívy a skúša kombinovať videné a počuté (súhlasné/synchrónne, kontrapunktické, náladové, napätie stupňujúce, „žánrové“ spojenia) žiaci si tiež ozrejmi výrečnosť nemých obrazov – ozrejmi si používanie ticha, výpadky slova/hudby/ruchu vo filme</p>	<p>žiak má: práca s počítačom, kombinovanie prehrávania dvd/vhs a zvukového CD (dvd a cd player</p>	<p>MKV TP MV</p>	<p>tvorenie rôznych obrazových a zvukových situácií; skúšanie strihu objavovať spôsoby akým môžu komunikovať, obrazy a zvuky</p>	<p>ukážky: L. Lye, Color Cry N. McLaren, Fidle-de-dee O. Fischinger, Studie 5,7,8 Nilsson/Simonsson, Hudba pre jeden byt a 6 hudobníkov S. Kubrick, Vesmírna odysea D. Hanák, Prišiel k nám Old Shatterhand, Vorlíček, Což takhle dát si špenát</p>

Podnety architektúry (4 hod)	urbanizmus /plán mesta, štruktúra zón, doprava, uzly, vzťah ku krajine, mesto a dedina /fantastické priestory	architekt ako tvorca mesta, urbanista, pohľad na mesto zhora a rozmyšľanie o ňom zvnútra; pridelenie farieb jednotlivým zónam činností, tvorenie farebných máp prevládajúcich činností, nachádzanie optimálnych prepojení medzi jednotlivými farebnými sektormi definovanými prevládajúcou činnosťou	žiaci kreslia plán (realizujú model) mesta (časti, dediny); uvažujú o požiadavkách komunikácie, o členení na zóny; do hry môžu vstupovať aj rôzne fantastické funkcie	MKV TP	utvorenie modelu štvrte, zóny, časti mesta dediny	ukážky: utopické návrhy miest od 60. rokov 20. storočia po dnešok v architektúre a filme
Podnety dizajnu (3 hod)	odevný dizajn /časť odevu, doplnok	hra na módnego návrhára	žiaci navrhujú úžitkový predmet (automobil, bicykel, domáci spotrebič, počítač, športové náradie...); uvažujú o tvare vo vzťahu k funkčnosti i vizuálnej zaujímavosti	MKV TP	kresba kolorovaná kresba	následné ukážky: priemyselný a výrobný dizajn; diskusia o tradičných a netradičných tvaroch a materiáloch
Podnety tradičných remesiel (2 hod)	košíkárstvo, pletanie	hra na košíkárov	žiak má : žiaci po inštrukcii učiteľa vytvárajú objekt podľa vlastného návrhu pletením drevených (drôtených, bužírkových) prútov	MV TP	pletanie	ukážky: rôzne druhy pletenia
Elektronické médiá (2 hod)	spracovanie a montáž obrazu	žiak sa oboznamuje s používaním vrstiev, filtrov, transformácii, farebných variácií, skreslení a deformácii digitálneho obrazu prostredníctvom grafického programu / montuje rôzne časti obrazov (fotografií), montuje písmo a obraz	žiak má zvládnuť: operácie s vlastným obrazom (fotografiou) s reprodukciami s dejín výtvarného umenia	MV TP	operácie s vlastným obrazom (fotografiou) s reprodukciami z dejín výtvarného umenia...	ukážky: montáže v počítačovom umení

<p>Podnety hudby a literatúry, synestetické podnety (3 hod)</p>	<p>farebná hudba / objekt (hudbovizuálny nástroj) / zvuková plastika (objekt)</p>	<p>vyjadrovanie synestetických vzťahov</p> <p>poznávanie a pomenovanie príbuzností a odlišností, vzťahov medzi hudbou, dizajnom, objektom</p> <p>rozvoj fantázie</p>	<p>žiaci navrhujú (tvoria) nový hudobný nástroj; dôraz na vzťah vizuálnych kvalít (tvar, farba, výraz...) k očakávaným zvukovým kvalitám</p>	<p>MV TP</p>	<p>kombinácie techník, koláž, materiálový objekt</p>	<p>kážky hudobných nástrojov</p>
<p>Podnety rôznych oblastí poznávania sveta (2 hod)</p>	<p>podnety prírodopisu / prírodné štruktúry</p>	<p>posilnenie poznatkov z biológie a ich rozšírenie o estetické hľadisko</p>	<p>žiaci sa inšpirujú vizuálnou stránkou mikro- (makro-) štruktúry prírodnín (organických aj anorganických), zväčšujú ich – prevádzajú do výtvarného jazyka, hľadajú analógie medzi mikro- a makroštruktúrami mikrosnímky</p>	<p>ENV TP OČZ OSR</p>	<p>maľba (pastel – voskový, olejový, suchý; tempera...) b) grafika (monotypia, suchá ihla, lept, linoryt)</p>	<p>ukážky: dokumentácia biologických štruktúr, zábery z vesmíru; reflexia prírodných štruktúr vo výtvarnom umení</p>
<p>Tradícia a identita kultúrna krajina (1 hod)</p>	<p>výtvarné reakcie na tradičné formy (architektúry odevov, jedál, zvykov ...)</p>	<p>spoznávať a zamýšľať sa nad tradíciami a súčasným životným štýlom, hľadať kontinuitu a evidovať zmeny, inovovať rozvíjať fantáziu</p> <p>porovnávať tradičné a novodobé zvyky, rituály a životný štýl</p>	<p>žiaci vytipujú charakteristické jedlá, odevy (nie len kroje), zvyky (pop kultúru) svojho prostredia (rodina, mesto, dedina...) a výtvarne ho transformujú do objektu, obrazu, akcie a pod.; nejde o opisné zobrazenie, ale o výber a zobrazenie typického</p>	<p>TP OSR MV</p>	<p>možnosť využitia techník od kresebného záznamu až po maľbu, plastiku, objekt, fotografiu, video, kombináciu techník; možnosť prepojiť s technikami tradičných remesiel</p>	<p>ukážky týkajúce sa kultúry regiónu, vidieckeho alebo mestského folklóru, zvykov, tradičných rituálov a pop kultúry</p>

<p>Škola v galérii galéria v škole (1 hod)</p>	<p>obraz pre 5 zmyslov</p>	<p>priblíženie a vcítienia sa do diela prostredníctvom zapojenia a využitia všetkých 5 zmyslov, ktoré okrem zraku v galérii zväčša nevyužívame.</p>	<p><i>abstraktné dielo v galérii (geometrická alebo lyrická abstrakcia)</i> uvažovanie o tom, čo obraz zobrazuje, čo nám pripomína, aké pocity v nás vyvoláva, či obraz musí vždy zobrazovať nejaký predmet, človeka, jav, odkedy umelci prestali tvoriť výlučne podľa skutočnosti a aké témy zaujímajú umelcov v dnešnej dobe. Na diela sa môžeme pozerať, no väčšinou nezapájame ostatné 4 zmysly. Môžeme ich však využiť pri interpretácii práve abstraktných diel</p>	<p>TP ENV</p>	<p>kresba maľba koláž návšteva galérie</p>	<p><i>V. Kandinský, F. Kupka, P. Mondrian, J. Pollock, minimalizmus, Eva Hesse, sochy H. Moora, abstraktné sochy J. Mathého</i></p>
---	--------------------------------	---	---	-------------------	--	---

3. Systém hodnotenia a klasifikácie

Učiteľ v priebehu školského roka hodnotí dosiahnutú úroveň každého žiaka známku. Nie je potrebné hodnotiť každú prácu. Učiteľ berie na zreteľ, že výtvarný prejav súvisí s fantáziou, seba projekciou, záujmami a intímnym svetom žiaka a preto pri hodnotení nevyužíva paušálne súdy a šablónové kritéria, ale uprednostňuje osobný, diferencovaný prístup. Práce žiakov môže hodnotiť ústnou pochvalou pred kolektívom, vytvára žiacke portfóliá, ktoré obsahuje 2 žiacke práce podľa výberu žiaka. Žiaci sú hodnotení podľa Metodických pokynov č.22/2011- R na hodnotenie žiakov ZŠ.